

רוני חג'ג' רוני חג'ג' RONI HAJAJ

מקסימום
רגל

A FOOT,
TOPS

RONI HAJAJ

רוני חג'ג'

A FOOT, TOPS

מקסימום רגל

30.3-6.5.2017

30.3-6.5.2017

CATALOG

Design and production: Avigail Reiner [The Studio]
English and Hebrew proofreading: Safra Nimrod
Printing and plates: A.R. Printing
Installation view photographs: Lena Gomon [p. 14-15]

קטלוג

עיצוב והפקה: אביגיל ריינר [The Studio]
הגהה עברית ואנגלית: צפרה נמרוד
הדפסה: ע.ר. הדפסות
תצלומי הצגה בתערוכה: לנה גומון [עמ' 14-15]

RAWART GALLERY TEAM

Shimon Ben Shabat, Leah Abir, Rona Perlman,
Or Gallant, Efrat Ochayon

צוות גלריה רוארט

שמעון בן-שבת, לאה אביר, רונה פרלמן,
אור גלנט, אפרת אחיון

THANKS

Carolina Benshemesh, Noa Yafe, Shony Rivnay,
Shiri Tarko, Rachel Gottesman, Alisa Schneider,
Ruti Sela, Shirley Itzik

תודות

קרולינה בן שמש, נועה יפה, שוני ריבנאי, שירי טרקו,
רחל גוטסמן, אליסה שניידר, רותי סלע, שירלי איציק

הוצאת גלריה רוארט
שביל המרץ 3, תל אביב
RawArt Gallery Press
3 Shvil Ha'Meretz, Tel Aviv
www.rawart-gallery.com

© RawArt Gallery and Roni Hajaj, 2017

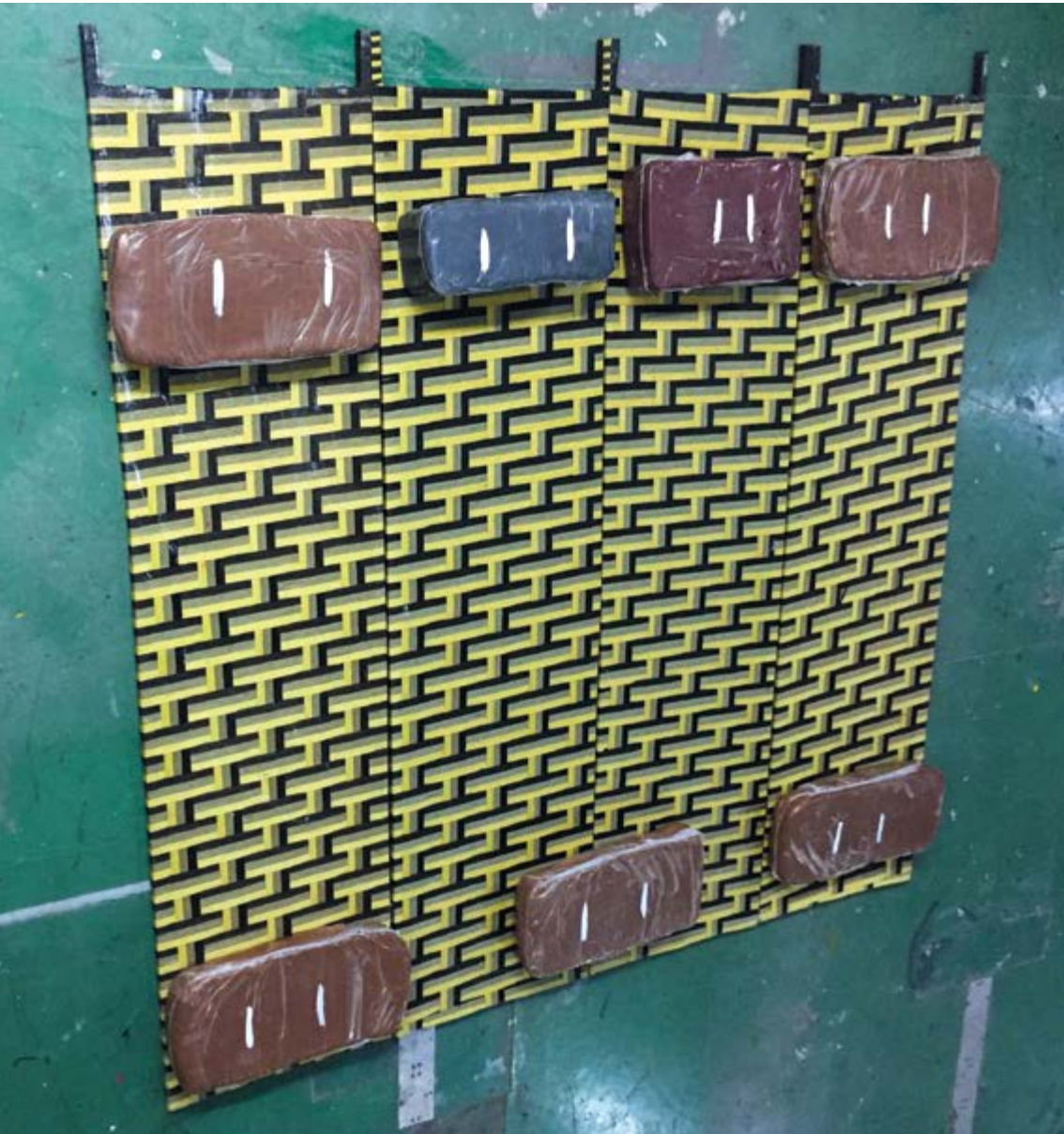
RAWART
GALLERY
PRESS

שיחה בסטודיו

לאה אביר משוחחת עם רוני חג'ג' רגע לפני מקסימום רגל

לאה אביר איפה היינו... באפקט הזה של הפרימיטיביזם שקיים בעבודות. בתוך הציר הזה של אמנות שבטית ושל האופן שבו היא עובדה לתוך הציור המודרניסטי, איפה אתה מוצא את עצמך?

רוני חג'ג' אפריקה קיימת פה בעיקר בצבעים. זו הסיבה שגם תמיד נמשכת לאפריקה – ידעתי ששם אני יכול לראות את הצבע. למשל, האדום, שאני משתמש בו הרבה והוא צבע מאוד חשוב מבחינתי. היה לי פעם אירוע של "יציאה מהגוף". אני חושב שקוראים לזה מוות קליני. ממש יצאתי מהגוף. שכבתי על הבטן בצהריים, שקעתי. פתאום יצאתי מהגוף. זו הייתה החוויה הכי מדהימה שהייתה לי בחיים וגם הכי מזעזעת. פחדתי מאוד. הרגשתי שאין לי גוף פתאום, אני רואה את עצמי מלמטה למעלה, מלמעלה למטה. ורק בזווית האחת הזו היו המון שלבים – עוד זוויות בתוך זווית אחת. ואני רואה את כל זה. יצאתי מהחלון, עברתי בשביל שאף פעם לא הייתי עובר בו כי השכן מת והיה לי פחד ממוות. הגעתי לקפה בתחילת העיר. באר שבע. עברתי ליד הקפה ואז חזרתי הביתה. ואני עולה במדרגות, מרגיש דמות מאחוריי, ראיתי רק את קו המתאר ובום, חזרתי. קמתי מהמיטה. לקחתי שפופרת של צבע אדום והוצאתי את כל החומר, הייתי חייב להסתכל על זה. מאז אני יודע איפה יש אדום לפי התחושה, גם בלי לראות אותו. אין פה הרבה מחשבה, אלא ידיעה היכן הצבע רוצה להיות. ואפריקה קיימת כאן גם במסכות. בשבילי, מסכות הן פנים. זה חומר שאפשר להשתמש בו כשלך.

ל והירוק?

ר יש לי תמיד אותה פלטת צבעים. כבר הרבה שנים. אדום, כחול, צהוב, ירוק, שחור, לבן. גם ברישומים. יש מדי פעם איזה צבע אחר שמגיח.

ל אלה צבעים בסיסיים, אבל יש מעט גיוונים שלהם – הכחול הוא לפעמים תכלת או טורקיז.

ר נכון, ובציורים עכשיו יש גם כחול דיו סגלגל וגוונים של אדום. עד היום לא היתה לי הזדמנות לצייר בצבע על בד במשך תקופה ממושכת. זה ממש בית ספר בשבילי. כל צבע יושב אחרת על הבד.

ל האמנות המערבית הורישה לנו גרסה מדוללת של אפריקה, למעשה. מה בכלל נשאר שם לאחר העיבוד הקוביסטי, למשל, שגם הוא מסתמן בעבודות שלך דרך החיתוכים והזוויות?

ר נכון. ויש עוד משהו, האינסטגרם. היום זה לא רק ששני אנשים שונים מצלמים

- אותו הדבר אבל התוצאה היא דימוי שונה. זה הרבה יותר מזה. את תשימי את הדימוי שצילמת בפוטושופ שלך, בפילטרים שלך, תראי לאחרים איך את רוצה להראות את זה, איך ראת את זה. ואני מסתכל על מה שאת מראה – ולא ככה אני רואה את האדום של תיבת הדואר, לא ככה אני רואה את זה. כל אחד תופש צבעים בצורה אחרת.
- ל** נחזור רגע אחורה ונדבר על המחשבות שהיו לך לפני שהתחלת לעבוד על התערוכה, לפני שהצטברו כל העבודות האלה בסטודיו. מה היו המחשבות הראשוניות שלך על התערוכה, שקשורות גם לרגע הספציפי בזמן שזה תפס אותך בו. איך התחילה ההצטברות?
- ר** הבנתי שהפעם אני לא יכול לפעול כמו שאני עושה בכל תערוכה – להגיע עם החומרים למקום ולהתחיל לעבוד בחלל. עכשיו, לראשונה, יוצא לי לעבוד תקופת זמן מראש. זמן מראש, מבחינתי, מאפשר לי לעבוד על ציור, ציור גדול וציור עם צבעים שידרוש ממני להיות איתי זמן. ציור צריך זמן, צריך לתפוס מקום. אני מחויב לציורים ועדיין אני יודע שבחלל יהיה מקום לפיסול ולרגע.
- ל** היו לך רעיונות לציור שהקדימו את הפעולה של הציור?
- ר** לא. ממש לא. היו רק החומרים – הבדים, הצבעים. ידעתי שאני רוצה לצייר, שלא תהיה לי הפרעה. שזה יהיה כל חיי עכשיו. הכול גם הפך להיות יותר רגוע בעקבות זאת, בעקבות העבודה היום־יומית בסטודיו. זה להגיע לדף לבן בלי שום מושג מה אני הולך לעשות. כי משהו בי יודע שזה שם בפנים, אני רק צריך להוציא אותו החוצה. יש משהו שיש בו הגיון ויהיה הגיון. ואני גם יודע שכמה שהציורים הפכו משמעותיים בשבילי, ושהתחייבתי אליהם יותר מהרגיל, יהיו בתערוכה עוד אלמנטים שיהדהדו אותם, והם יהיו חלק מזה.
- ל** בכמה מן הציורים מופיעים כלי קיבול, כדים אולי. באחד מהם מצוירת דמות שכד מונח על הצד בתוך חלל ראשה. לי היה נדמה שזו דמות שיש לה כלי עם נוזל בראש, שהוא מנסה לאזן. אם הוא זז, הכלי זז. כלומר, יש פה ניסיון לאזן משהו.
- ר** זה הציור הראשון. מצאתי את הדיקט הזה כאן ליד הסטודיו. זו דמות שמחזיקה את הראש, קולטת כמה עבודה יש... והדיקט סוגר עליה. יש פה גם עוד דמות שמלווה אותו. והציור הזה בישר את ההמשך. הדמות הזו היא אני, או יותר נכון, הרגש שמציף אותי. הכול באיזשהו מקום הוא כזה. אבל זה אני ככלי. הכדים שמופיעים בציורים יוצרים דמויות מאוד אנושיות. הם רוקדים אחד על השני, לוקחים זה את זה, מתחבקים. במובן הזה הם כמו המסכות, כמו פנים.
- ל** לכדים יש גוף וראש וצוואר...
- ר** כן, ממש ככה. הם גם יכולים להפוך לגיאומטריים בעולם שלי. הם שבורים וזה בעצם האור שנשבר. אבל גם כשהם שבורים, עדיין יש בהם משהו אנושי, גופני, עגול.

- ל** ומה היא הדמות מרובת השדיים?
- ר** למה לא? למה לא שבעה או שמונה שדיים?
- ל** ריבוי השדיים הוא סימון של פריון בפסלים העתיקים.
- ר** כן, פריון, שדיים זמינים בכל צד.
- ל** ואז יש גם הרבה ידיים.
- ר** יש גם דמות שיושבת לה על העורף, מינוטאור שפתאום הופיע. הצוואר שלה הוביל אותי אליו. האף הפך להיות אף של חיה. כל קו הוביל אותי לדמות שהופיעה. אז המינוטאור מחזיק מריצה או כרכרה כזו שהיא נמצאת עליה. יש פה גם כד ונחש, והיא נמצאת בין פיתויים, היא מביטה לשני כיוונים. האישה, בציורים האלה, היא הכול – הפירמידה, העולם. העין שלה היא פירמידה. נשים אצלי מקבלות מעמד מאוד גבוה. יש תמיד מישהי כזו – גם אם לא ספציפית. תמיד יש מישהי אחת, שלה אני עושה הכול. אני מדמיון, נניח, נשים מצריות חזקות שהקפואו אותן בזמן, ויש שומרים סביב הפירמידה שדואגים שיישנו ואף אחד לא יפריע להן והן בתוך הפירמידה מייצרות את כל האנרגיה והסירנה הזאת. הפירמידה היא המיטה שלהן.
- ל** אז התערוכה מוקדשת לאותה מישהי – אשת על?
- ר** כן, זו שישנה. ונותנת פקודות תוך כדי שינה. היא משרתת. לעומת זאת, אנחנו מקשקשים, אנחנו הדגים, שהם גם העיניים.
- ל** עכשיו כשכבר נכנסת עמוק לתוך מהלך של ציור, אתה יכול לחשוב על הציורים החדשים לעומת הקולאז'ים שיצרת במשך הרבה שנים? מבחינה צורנית יש דמיון בין המהלכים שלך בציור לאלה של קולאז' – השברים, חלקים שמתחברים לחלקים אחרים והופכים להיות משהו אחר, דמויות שמתמקמות באזורים מסוימים ואז נוצרים להם ספיחים, איברי גוף וכדומה. זה קיים גם בקולאז' וגם בציור. מה ההבדל ביניהם מבחינתך?
- ר** הזמן. הקולאז' קורה כשהוא רוצה, ויש ימים מסוימים שזה קורה. אני רואה שני דימויים יחד והם יושבים אחד על השני בדיוק, הקווים מתחברים, נפגשים.
- ל** אילו מגזינים אלה, שמשמשים עבור הקולאז'ים? מהו העולם שמתוכו יוצאות העבודות?
- ר** מה שאני מוצא ומה שחברים נותנים לי, כי יודעים שאני מחפש. מגזינים וספרים אפריקאים, אופנה, ארכיטקטורה, צילום, סיפורים נוצריים, ספר על יפן, תולדות האמנות.
- ל** בציורים החדשים, כמו בקולאז'ים, יש הרבה פנים, הרבה איברים, הכול בחוץ כמו סוגים שונים של פני שטח.
- ר** כן, הם גם מסתתרים אחד מאחורי השני. הוא מופיע לחפות על ההיא ויש מישהו

- מאחריו פתאום. כמו רובוטריקי. ובציור הזה, עם מה שהפך להיות שופר גדול, יש דמות יושבת על החוף. אם תהפכי את המבט, זה אף של מישהי. יש רמז לים, ויש אוהל. בציור בסוף הצטרפו לו חיות ודמויות, ושרשרת של עיניים. זו לא דמות משתזפת, זו דמות מתיישבת. תופסת מקום.
- ל** האוהל הזה הוא גם פירמידה וגם הבדים הלא מתוחים של הציורים. כשנכנסתי לסטודיו בפעם הראשונה היתה לי תחושה שאני באוהל.
- ר** כן, התמקמתי והתחלתי להקים ולמתוח ולתלות.
- ל** התיישבות ארעית כזאת.
- ר** כן. ממש ככה. אני חושב על העולם שלנו שמשפיע על עולמות אחרים. אני חושב על עולמות עליונים ותחתונים. כמו כלים שבורים שמתקנים אותם. אני מרגיש כמו איש טכני, אפשר לסמוך עליו לשרטט קו ישר. לשים מקל על האף. הייתי רוצה להיות שרטט בבנייה של בית מקדש או משהו כזה.
- ל** כלומר הציור היא פעולה שיש לה מטרה נוספת, מלבד התוצאה שלה. זו מחשבה מיסטית. איזה סוג של מיסטיקה אתה קורא או מכוון אליה?
- ר** כן, יש פה מיסטיקה כל הזמן, אבל לא משהו ספציפי. יש כל מיני תכנים וסיפורים – סיפור הפרדס, למשל. אני כל הזמן, מגיל קטן, שאלתי למה – למה האור הזה, למשל... זו שאלה שלא נגמרת, סקרנות שלא נגמרת. זו מיסטיקה במובן של לשאול למה ואיך זה פועל, ולחפש אחר משהו. זה יכול להיות אינסוף דברים, גם דברים משוגעים שאי אפשר אפילו להגיד למישהו אחר.
- ל** נראה לך שנשאר באמנות משהו כזה? התהליך המודרניסטי, לפחות, מפורש ככזה שמנסה לנטרל את הצד הזה – גם את ההילה הרוחנית של האמנות וגם את המיסטיקה. להודות בכך שציור הוא חפץ. שסוס הוא רק צבעים מפוזרים על בד. איזו עמדה חילונית, אנליטית מאוד. המיסטיקה לא נמצאת שם, לפחות לא בצורה מוצהרת.
- ר** לי יש קצת מהכול – גם המחשבה וגם העין. אבל זה נכון, אני לא אדבר על מיסטיקה בקלות, ואני מוצא שיש כאלה שמתפלאים באמת כשאני מדבר על מיסטיקה. מבחינתי, זה באמת משהו עליון אבל הוא גם מאוד ארצי, מאוד מציאות – האדום שיש לי ביד.
- ל** ובצבעים אתה משתמש כמו שהם, ללא ערבוב, ובבד – כפי שהוא. יש משהו מאוד ישיר ומיידי בזה, לדלג על שלבי מעבר.
- ר** כן, אבל גם אם זה אותו צבע, הוא לפעמים נמרח אחרת. אני עובד על כמה עבודות במקביל, אז אחזיק את הכחול, אסתובב איתו ואמצא לאן הוא צריך ללכת, הוא יגיד לי. זה מיסטי, אבל זה גם כימי, פיזיקלי. יש חום לצבע, יש לו צורה, יש לו גם את ההיעדר שלו.

- ל** דיברנו בפעם שעברה על הפנים והמסכה, כולל על הפנים של האחר והמשמעויות שלהם. למשל, הקריאה של פני האחר כצו מוסרי, אצל לוינס.
- ר** לפעמים אני חושב שכולנו ישנים. זו נקודת ההנחה. כמו במטריקס, כמו מתים מהלכים. ואז אנחנו פוגשים הרבה אנשים, למשל בלילה, בבר.
- ל** זה אתה, אני פוגשת אותם בבוקר.
- ר** נכון, ביום גם יש אינסוף אנשים. אלה שישינים בלילה ערים ביום ולהיפך. זו החלפת משמרות. כולנו כל הזמן מחליפים משמרות של שינה. שלא לדבר על זה שהחלום של מישהו יכול להיות המציאות שלי... אז כולם ישנים וכשפוגשים הרבה אנשים, נגיד בבר, כולם כלואים באותו המקום – יהיו שם אנשים שאת מכירה וברקע יהיו גם אנשים שאת לא מכירה. וברגע הזה, בו שאנחנו פוגשים הכי הרבה אנשים, אני חושב שאנחנו במצב החלימה הכי עמוק שלנו כי אנחנו פוגשים את הריבוי, את מה שלא אנחנו, שנפרד מאיתנו – החברים, מה אנחנו חושבים עליהם, מה אנחנו חושבים שאנחנו יודעים עליהם, על המורכבות שלהם. ואלה המקומות שבהם אנחנו נמצאים הכי עמוק בחלימה שלנו. ואז זה גרם לי לחשוב על המילה חלום, שיש בה את המילה חמלה. ואז, כשאתה פוגש הרבה אנשים, אתה צריך להיות טוב יותר, כי הם ואתה חלק מאותו הדבר.
- מצד שני, יש משפט שגדלתי עליו ואימצתי אותו מספר של סיפורים קצרים של פנחס שדה. זה היה מעין פתגם – אדם צריך ללבוש מכנסים עם שני כיסים – בכיס הימני יהיה פתק שכתוב בו: "אנוכי אפר ועפר" ובכיס השני יהיה פתק שכתוב בו: "בשבילי נברא העולם". וככה אנחנו נעים, בין שני הפתקים האלה.
- ל** זה היצור האנושי, באמת, והכל אתה נושא על גופך, כולם רואים את זה ולכולם יש את זה גם. אבל גם אם אתה מוציא פתק אחד, עדיין תמיד יש לך את הפתק השני בכיס... אם תרצה או לא.
- ר** נכון. נזכרתי במשהו שכתבתי, שקשור בקשר שלי לאדם.

בדידות שמה שלי,
ברוח הולכת ומנקרת
רואה מחוזות לא שלי
מנקרת בראשו של אחד ראש
יוצאת מהצד השני
סיגריה מברדת ומרקידה בעשן
הריאות כמו כל אדם, הדם זוחל פנימה
וחוץ רעשים מבחוץ

A FOOT, TOPS is Roni Hajaj's second solo show at RawArt Gallery. It encompasses painting on canvas, on wood, and on paper, as well as sculptures and installations. The paintings are characterized by intense colors, direct materiality, and geometric cuts and angles. They feature faces, masks, body parts, signs that are both eyes and fish, and vases that are both vessels and bodies.

The exhibition is akin to a colony of sorts, with different characters populating it – hung unstretched canvases and forms functioning as containers, tents and pyramids. These forms frame the figures while breaking, dismantling, and blending into them.

While **A FOOT, TOPS** has been preceded by studio work, it is similar to Hajaj's previous exhibitions by being formed out of an on-site practice, thereby relying on time- and site-specific intuitions and insights. Through juxtapositions of objects, shapes, and colors, Hajaj brings the mind and the eye into play, composing different relations and stories. In this sense, Hajaj's paintings are based on actions similar to the artist's collages and sculptures. In every medium, fractions and parts are connecting to form new beings – hybrids that inhabit a certain space, where they continue to grow limbs, angles, and appendices.

When asked about the meaning of the exhibition title "A Foot, Tops" Hajaj replies: "The name has many connotations for me. It started with the foot as a human measuring unit, and continued to the third leg, which is related to sexuality, and to 'foot' vs. 'head' in Israeli art. And also the expression 'tomorrow, tops!' which has everything, and also delaying or giving up. This is also the beginning of a movement that leads to the next one."

Born in 1976, Roni Hajaj lives and works in Tel Aviv. Hajaj earned a BFA from HaMidrasha School of Art, Beit Berl College, in 2006, and participated in the Alma College Fellows Program in 2009-2011.

Hajaj is a multidisciplinary artist whose work spans painting, costume design, music, fashion, and curating. Using various materials, Hajaj works in diverse media, including sculpture, installation, collage, and printmaking.

Hajaj's work has been shown in solo and group exhibitions in various venues, including RawArt Gallery, Petach Tikva Museum of Art, the Herzliya Biennale for Contemporary Art, the Tel Aviv Artists' Workshop, the gallery at Sapir College, and MoBY (Museums of Bat Yam). Hajaj was awarded several prizes, including The Rabinovich Foundation Grant and an Award of Excellence from HaMidrasha School of Art.

As a curator, Hajaj has worked at MoBY (Museums of Bat Yam), and has independently curated exhibitions in various venues, such as Sommer Gallery in Tel Aviv and Holon Design Museum.

מפריעים להמשיך
החושים גועשים בחרוזים מתנגשים
יוצאת מכאן עכשיו, די לאדם.

ל אני חוזרת לציורים ולדינמיקה של החיבורים וההתפרקויות. היא קיימת כאן, אבל הציורים החדשים יותר מכונסים, יש בהם רקע, מרחב.

ר כן, אז הציורים היו יותר קצרים. שמתי אותם בצד מהר. היום זה איטי יותר, זה עוקב אחרי עבודת המכחול. אני נרגע בין רגע לרגע. יש יותר אורך נשימה.

ל אני רוצה לשאול אותך לגבי האופן שבו אתה רואה את הפעולה האוצרותית מול הפעולה האמנותית. כאוצר ואמן גם יחד. לי, בתור אוצרת, מעניין לראות מה תעשה בחלל כי אני רואה דמיון בין האופן שבו אתה פועל כאוצר וכאמן: התזוזות, החיבורים – אלה פעולות אוצרותיות, ולמעשה, גם פיסוליות. החלק הזה של עבודה בחלל הוא משהו שאני חושבת שמאוד חסר אצל אוצרים רבים, האינטואיציות הללו.

ר נכון. באוצרות ובאמנות יש את החומרים שאיתם אני עובד, וכשאני אכנס לחלל הם יכתיבו מה לעשות. אני לא אגיע עם רעיון מראש, וגם אם כן – אני אצטרך לשכוח ממנו. למשל, לא אוכל לעבוד על תערוכות לפי שרטוט מפה של החלל, בטח לא חודשים מראש.

ל אבל עכשיו, כשתכנס לתוך הגלריה עם העבודות שלך ותצטרך לארגן אותן בחלל, זה שונה מאשר לעבוד עם עבודות של אנשים אחרים?

ר לא. זה אותו הדבר. העבודות יזוזו שוב ושוב עד שיתיישבו במקום. אני לא יכול אחרת. אחרי שהכל יושב, הכל מתבהר ואני יכול לתמלל את זה.

ל ושם התערוכה? "מקסימום רגל"?

ר יש המון דברים שמתקשרים לי לשם הזה. זה התחיל ברגל כיחידת מידה אנושית והמשיך לתורה על רגל אחת. ורגל שלישית, שקשורה במיניות ורגל לעומת "ראש" באמנות ישראלית. וגם הביטוי "מקסימום מחר", שיש בו הכל וגם דחייה או ויתור. אז גם התחלה של תנועה שמובילה לתנועה הבאה.

